

HANDREIKING

VEREENVOUDIGING VERWIJSPROCES GECERTIFICEERDE INSTELLINGEN

KLANT	Ministerie van VWS
DATUM	12 april 2023
VERSIE	Definitief
AUTEURS	Wouter Oosterom en Maarten Batterink

Inhoudsopgave

1 Waarom deze handreiking? 3

2 Taken en verantwoordelijkheden in het verwijsproces 6

3 Een vereenvoudigd verwijsproces bij passende hulp vanuit het gecontracteerde aanbod 11

4 Randvoorwaarden voor een werkend verwijsproces 23

5 Aandachtspunten bij implementatie 26

1 Waarom deze handreiking?

Jeugdbeschermers verwijzen naar passende hulp voor jeugdige en gezin

Jeugdbeschermers hebben een belangrijke regiefunctie bij de uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen. Vanuit deze functie zijn jeugdbeschermers verantwoordelijk voor het maken van een plan van aanpak voor het gezin waarin onder andere is uitgewerkt welke hulp nodig is voor jeugdige en gezin.

Vanuit de Jeugdwet is geregeld dat de **gecertificeerde instelling** (hierna: GI) als wettelijke verwijzer moet afstemmen met gemeenten over de in te zetten hulp (artikel 3.5, lid 1). In de memorie van toelichting wordt gesteld dat dit op casusniveau moet gebeuren. Het doel van de afstemming tussen GI en gemeente over de in te zetten hulp is dat er beter en sneller passende hulp beschikbaar is, maar in de praktijk leidt deze afstemming nogal eens tot administratieve rompslomp en eindeloze, soms financieel gedreven, discussies.

Verschillende knelpunten bij het verwijsproces naar passende hulp

Gemeenten hanteren verschillende werkwijzen rond het verwijsproces en ook de afstemming daarover tussen gemeenten en GI kan verschillen. Het feit dat er veel verschillende werkwijzen zijn is voor een GI die met verschillende gemeenten te maken heeft al een eerste knelpunt. Daarnaast is de werkwijze of zijn de samenwerkingsafspraken niet altijd duidelijk en efficiënt. In het blauwe kader op de volgende pagina zijn enkele voorbeelden opgenomen van ‘knellende afstemming tussen GI en gemeente’ in het verwijsproces. In de voorbeelden is het wetsartikel op een manier vertaald naar werkafspraken die de samenwerking niet bevorderen.

Het overzicht van welke hulp binnen een gemeente beschikbaar is, ontbreekt vaak nog bij GI’s en/of individuele jeugdbeschermers: jeugdbeschermers hebben niet altijd het overzicht welke hulp gecontracteerd is door gemeenten, waar hulp beschikbaar is, en/of waar juist wachtlijsten zijn. Dat kan

leiden tot lange zoektochten en belrondes langs een groot aantal aanbieders om passende hulp te vinden.

Aanbieders van jeugdhulp hanteren verschillende en soms zeer uitgebreide aanmeldformulieren. Jeugdbeschermers moeten in hun zoektocht naar passende hulp daardoor iedere keer opnieuw en steeds weer op een andere manier informatie aanleveren. Aangezien aanbieders met enige regelmaat aangeven dat zij geen (geschikte) plek hebben voor de specifieke jongeren, zijn jeugdbeschermers veel tijd kwijt aan het iedere keer opnieuw invullen van aanmeldformulieren.

Als passende hulp binnen een regio niet beschikbaar is en een GI bij een niet-gecontracteerde aanbieder terechtkomt, gaat dat vaak gepaard met veel extra administratieve rompslomp om de hulp georganiseerd (lees: gefinancierd) te krijgen.

Doel van deze handreiking

De hierboven genoemde knelpunten maken duidelijk dat veel tijd van jeugdbeschermers ‘verloren gaat’ in het verwijsproces. Voor een goed werkende jeugdbeschermingsketen is het juist belangrijk dat jeugdbeschermers zoveel mogelijk tijd kunnen besteden aan het begeleiden van kinderen en gezinnen.

Praktijkvoorbeelden

Vanuit de Jeugdwet is geregeld dat er sprake moet zijn van overleg tussen GI en gemeente over de in te zetten jeugdhulp. Dit overleg wordt binnen regio’s vertaald naar verschillende werkafspraken. Hier volgen enkele praktijkvoorbeelden van procesafspraken waar verschillende jeugdbeschermers in het verwijsproces tegenaan lopen en die niet stroken met de beoogde (samen)werking van de wet:

- *In sommige regio’s moeten jeugdbeschermers aan de gemeente ‘toestemming vragen’ voor de jeugdhulp die zij willen inzetten. Het verzoek kan door de gemeente worden afgewezen, waardoor de gewenste jeugdhulp niet kan starten;*
- *In sommige regio’s wordt bij jeugdbeschermers ‘om onderbouwing gevraagd’ voor de in te zetten jeugdhulp. De jeugdbeschermer wordt dan verzocht om documenten naar de gemeente te sturen. De medewerkers van de gemeenten besluiten dan soms dat de voorgestelde hulp niet mag worden ingezet;*
- *In sommige regio’s moeten jeugdbeschermers bij de bepaling ‘jeugdhulp invullen’ gedetailleerde informatie invullen en conform de regionale productstructuur aangeven welke hulp (en soms met welke intensiteit) moet worden ingezet. Vervolgens kan blijken dat de ‘gekozen hulpvorm’ niet klopt of volgens gemeente of aanbieder niet passend is. Sommige gemeenten en aanbieders helpen de jeugdbeschermer dan actief met het correct invullen van de bepaling, in andere gemeenten volgt alleen een melding dat de bepaling niet klopt.*

Deze handreiking heeft als doel om inzicht te geven hoe het verwijsproces van GI's te vereenvoudigen is. De handreiking bevat concrete oplossingen en handvatten om de (administratieve) lasten van de jeugdbeschermers in het verwijsproces zo veel mogelijk te beperken.

Deze handreiking sluit daarmee aan bij de principe-afspraak tussen GI's en FNV over een gecoördineerde werklastafbouw (21 maart 2023), waarin onder andere is afgesproken te willen werken met een landelijk uniforme bepaling voor de aanvraag van jeugdhulp, al is de scope van deze handreiking breder dan alleen het gebruik van een landelijk uniforme bepaling.

De handreiking is gericht op managers en beleidsmakers van gemeenten en GI's die het verwijsproces van GI's willen vereenvoudigen. Zij kunnen deze handreiking gebruiken om bestuurlijk draagvlak te organiseren en vervolgens om het verwijsproces in de regio met alle betrokkenen te vereenvoudigen. Vervolgens kunnen zij deze handreiking gebruiken als basis voor de uitwerking van en regionale afspraken over een vereenvoudigd verwijsproces.

Deze handreiking gaat eerst in op de verschillende taken en verantwoordelijkheden in het verwijsproces (hoofdstuk 2). Daarna presenteert deze handreiking een model voor een vereenvoudigd verwijsproces aan de hand van de belangrijkste fases en stappen (hoofdstuk 3). Ook gaat deze handreiking in op belangrijke randvoorwaarden (hoofdstuk 4) voor een effectief verwijsproces en op de implementatie ervan (hoofdstuk 5).

Deze handreiking roept partijen dringend op om zoveel mogelijk aan te sluiten bij oplossingen en voorbeelden die in deze handreiking worden gepresenteerd. Deze zijn namelijk afkomstig uit de praktijk en hebben in verschillende plekken in het land laten zien te kunnen bijdragen aan het vereenvoudigen van het verwijsproces.

Praktijkvoorbeeld

Doordat we al die verschillende perspectieven verenigen in één team, zie je dat mensen beter van elkaar snappen hoe ze erin staan. Dat helpt enorm om zicht te krijgen op de veiligheid van het gezin en om tot een eenduidige aanpak te komen.' - Ervaringsverhaal proeftuin Utrecht Jeugdbescherming volgens Utrechts model: alle expertise in één team.

2 Taken en verantwoordelijkheden in het verwijsproces

De focus van deze handreiking ligt op het verwijsproces naar jeugdhulp vanuit de GI in het gedwongen kader. In dit proces hebben GI's, gemeenten en zorgaanbieders elk hun eigen taken en verantwoordelijkheden. Verschillende ervaren knelpunten komen voort uit onduidelijkheid over de taken en verantwoordelijkheden. In dit hoofdstuk vatten we de belangrijkste (voor het verwijsproces) taken en verantwoordelijkheden samen.

Wettelijke uitgangspunten

GI's en gemeenten hebben de gezamenlijke opgave om gezinnen te helpen waar ernstige zorgen bestaan over de veiligheid van kinderen. Indien een kinderrechter beslist dat er een jeugdbeschermingsmaatregel komt, wordt een GI ingeschakeld om deze maatregel uit te voeren. De Jeugdwet bepaalt dat de GI zelf geen jeugdhulp uitvoert. De eventuele benodigde jeugdhulp, zoals opvoedondersteuning, gezinsbehandeling of behandeling voor het kind, wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door een aanbieder van jeugdhulp.

Jeugdbeschermers hebben de (wettelijke) verantwoordelijkheid om in het geval van een kinderbeschermingsmaatregel veilige, doeltreffende, doelmatige en cliëntgerichte hulp in te zetten (Jeugdwet artikel 4.1.1). De jeugdbeschermer bepaalt of er jeugdhulp nodig is bij het uitvoeren van een kinderbeschermingsmaatregel en zo ja, welke jeugdhulp (Jeugdwet artikel 3.5). De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de hulp en ondersteuning die de GI nodig acht. Jeugdbeschermers zijn dus zelf niet verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van passend hulpaanbod; dit is de (zorg)plicht van gemeenten.

De Jeugdwet stelt ook dat de jeugdbeschermer bij het verwijzen naar passende hulp overlegt met *een deskundige van de gemeente*[1] waar de betreffende jeugdige zijn woonplaats heeft[2], zodat de jeugdbeschermer op de hoogte is

[1] De wet gaat niet verder in op wat deze deskundigheid inhoudt. In hoofdstuk 3 van deze handreiking gaan wij hier verder op in.

[2] Of in het geval de jeugdige in een gezinshuis of instelling woont, in de gemeente waar de jeugdige woonde daaraan voorafgaand.

van het gecontracteerde en tijdig beschikbare hulpaanbod van de gemeente, maar ook de inbreng van de gemeente mee kan nemen in zijn of haar besluitvorming. Dit overleg met de gemeente is **niet** bedoeld als inhoudelijke beoordeling van de jeugdhulp die de jeugdbeschermer als verwijzer wil inzetten. Het proces om een goed passende hulpvorm te bepalen is namelijk al samen met het gezin en (in voorkomende gevallen) het lokale team doorlopen.

Wanneer een jeugdbeschermer jeugdhulp noodzakelijk acht die niet gecontracteerd is door de gemeente, moet overleg met de gemeente plaatsvinden en zoeken de jeugdbeschermer en de gemeente samen naar een oplossing.

Om dit verwijsproces goed te laten verlopen is het van belang dat de GI en de gemeente de wijze van overleggen op voorhand vastleggen in een protocol (Jeugdwet artikel 3.5, lid 3).

Hieronder vatten we samen wat de belangrijkste verantwoordelijkheden van verschillende partijen in het verwijsproces zijn.

Gemeenten

- zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdhulp en ondersteuning die de GI nodig acht.
- zijn verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van passend hulpaanbod en maken daartoe afspraken met aanbieders.
- zorgen ervoor dat er een overzicht beschikbaar is van de gecontracteerde jeugdhulp en jeugdhulpaanbieders.
- hebben een goed beeld van de actuele beschikbaarheid van jeugdhulp en kunnen meedenken over alternatieven of vormen van overbruggingszorg als er te lange wachttijden zijn.
- dienen (mede naar aanleiding van de doorbraakaanpak) een opschaal/escalatieroute te hebben georganiseerd, waarbij alle relevante partijen (jeugdprofessionals, zorgaanbieders, GI's) betrokken zijn en op de hoogte zijn van deze route.

Gecertificeerde instellingen, jeugdbeschermers

- hebben de wettelijke verantwoordelijkheid om de door de rechter opgedragen kinderbeschermingsmaatregel uit te voeren.

- maken samen met het gezin een plan waarin is vastgelegd welke hulp nodig is.
- kunnen bepalen welke jeugdhulp nodig is. Het gaat daarbij om veilige, doeltreffende, doelmatige en cliëntgerichte hulp.
- kijken eerst binnen het gecontracteerde aanbod naar passende hulp. Jeugdbeschermers zijn (mede door het overzicht van de gemeente) op de hoogte van het ingekochte hulpaanbod van de gemeente.
- dienen op casusniveau met (een deskundige van) de gemeente te overleggen over de in te zetten hulp.
- nemen de inbreng van de gemeente mee in de besluitvorming over de in te zetten jeugdhulp. De Jeugdwet schrijft dus overleg voor, maar de eindverantwoordelijkheid ligt bij de GI.
- zoeken samen met gemeente naar een oplossing indien een jeugdbeschermer jeugdhulp noodzakelijk acht die niet gecontracteerd is door de gemeente. Dat overleg gaat over of (naar het oordeel van de jeugdbeschermer) vergelijkbaar aanbod dat wel ingekocht en ook tijdig beschikbaar is.
- hebben de mogelijkheid om overbruggingszorg in te zetten wanneer er geen passende hulp beschikbaar is door bijvoorbeeld wachtlijsten. De jeugdbeschermer bepaalt welke overbruggingszorg passend is en overlegt hiertoe met de gemeente. Bij overbruggingszorg gelden verder dezelfde uitgangspunten en verantwoordelijkheden als bij reguliere zorg.
- stemmen het plan af met de aanbieder die de passende hulp levert of gaat leveren.
- houden regie op en bewaken dat de benodigde zorg die noodzakelijk is in aanvulling op hun eigen inzet, gevonden wordt. Het kan hierbij gaan om jeugdhulp (pleegzorg, jeugd-ggz, et cetera) maar ook om hulp voor de ouder(s).

Aanbieders van jeugdhulp

- maken middels contracten afspraken met de gemeente over welke zorg wordt ingezet tegen welke condities.
- vertalen samen met de jeugdbeschermer de doelen uit het plan van aanpak naar een op maat gemaakt hulpverleningsplan.
- bieden de benodigde jeugdhulp, zoals opvoedondersteuning, gezinsbehandeling of behandeling voor het kind.

- bieden hulp ter overbrugging indien de beoogde hulp nog niet geleverd kan worden (afhankelijk van afspraken met de gemeente hierover).

Samenwerking gemeenten en GI's

- Voor een soepel lopend toeleidingsproces is een goed georganiseerde aanmeldroute randvoorwaardelijk. Wanneer er een duidelijke aanmeldroute is waarbij in gezamenlijkheid met jeugdigen, ouders, het lokale team (indien al betrokken) is besloten over de in te zetten hulp en ondersteuning kan de toeleiding sneller gaan.

- GI en de gemeente leggen de wijze van overleggen vast in een protocol (Jeugdwet artikel 3.5, lid 3). Doordat de jeugdbeschermer geacht wordt in overleg te treden met een deskundige van de gemeente, wordt hierdoor de samenwerking tussen de gemeente en de GI geborgd.

- Als een hulpvraag zeer complex is, kan het lastig voor een jeugdbeschermer (en eventueel een medewerker van het lokale team) zijn om te bepalen welke jeugdhulp, door welke aanbieder, ingezet moet worden. In zulke gevallen is meestal (boven)regionale samenwerking nodig om passende hulp te bieden. Daarvoor zijn regionale expertteams (RET) voor jongeren met complexe problematiek en (boven)regionale expertisecentra (REC) opgericht die kunnen adviseren, hulp kunnen organiseren en ervoor zorgen dat kennis vanuit verschillende domeinen gebundeld wordt. Het feit dat RETs en REC's bestaan betekent indirect dat een deel van het protocol voor de wijze van overleggen (tweede bullet van deze opsomming) op regionaal niveau afgestemd moet zijn.

Verwijsproces en het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Deze handreiking richt zich op het verwijsproces binnen het huidige jeugdbeschermingsstelsel met bijbehorende taken en verantwoordelijkheden en daarmee op de knelpunten die momenteel worden ervaren. Momenteel wordt de (mogelijke) invulling van het Toekomstscenario kind en gezinsbescherming beproefd in diverse pilotregio's.[3] Het Toekomstscenario beoogt de ontwikkeling van een nieuwe

[3] Het Toekomstscenario is in 2021 aangeboden aan de Tweede Kamer. Formele besluitvorming over de kind- en gezinsbescherming zoals geschetst in het Toekomstscenario moet nog plaatsvinden.

vorm van netwerksamenwerking tussen alle betrokken partijen in de jeugdbescherming waarmee antwoord gegeven kan worden op de structurele vragen en problemen die nu aan de orde zijn in de jeugdbescherming.

In het toekomstscenario is het uitgangspunt dat er zoveel mogelijk wordt gewerkt met een vaste professional vanuit het Lokaal Team die langdurig bij het gezin betrokken blijft, ook als er sprake is van een kinderbeschermingsmaatregel. In dat geval wordt een professional vanuit het regionale veiligheidsteam betrokken zo lang dat nodig is. In die situatie is het vanzelfsprekend dat er wordt samengewerkt tussen de professional van het Lokaal Team en de professional met specifieke veiligheidsexpertise van het veiligheidsteam en dat zij afstemmen over de in te zetten hulp bij de jeugdige en gezin.

Praktijkvoorbeeld

Doordat we al die verschillende perspectieven verenigen in één team, zie je dat mensen beter van elkaar snappen hoe ze erin staan. Dat helpt enorm om zicht te krijgen op de veiligheid van het gezin en om tot een eenduidige aanpak te komen.' - Ervaringsverhaal proeftuin Utrecht Jeugdbescherming volgens Utrechts model: alle expertise in één team

3 Een vereenvoudigd verwijsproces bij passende hulp vanuit het gecontracteerde aanbod

In dit hoofdstuk schetsen we een vereenvoudigd verwijsproces aan de hand van vier verschillende fasen en de bijbehorende stappen. Hierin staat stapsgewijs beschreven wat er minimaal nodig is om tot een effectieve verwijzing te komen[4]. Het uitgangspunt in dit proces is dat passende hulp gecontracteerd en (tijdig) beschikbaar is. Wanneer dit niet het geval is, zijn er aanvullende stappen, aangeduid met een **blauwe kleur**. Verder kan dit uitgetekende proces worden gezien als een concretisering van de (wettelijke) taken en verantwoordelijkheden, zoals in hoofdstuk 2 beschreven.

Deskundige van de gemeente

De beschreven stappen in dit hoofdstuk gaan uit van overleg tussen jeugdbeschermer en een ‘deskundige van de gemeente’, zoals in de memorie van toelichting op de Jeugdwet staat toegelicht. Wie deze inhoudelijke deskundige is, in welke positie en met welke deskundigheid staat daar niet verder uitgewerkt. Dit is een van de punten die gemeenten en GI’s in de regio samen moeten uitwerken in het protocol. In deze handreiking gaan wij in eerste instantie uit van een medewerker van het lokale team, maar er worden ook alternatieven beschreven. Zo kan de expertise aan de kant van de gemeente ook beschikbaar zijn bij een regionaal (service)team of een (andere) door de gemeente gemandateerde partij. Ongeacht waar de ‘deskundige van de gemeente’ is gepositioneerd, is het noodzakelijk dat deze deskundige een inhoudelijke (en niet alleen administratieve) gesprekspartner is, zodat deze daadwerkelijk kan meedenken over welke hulpvorm en welke aanbieder passend is. De veronderstelling is hierbij dat ‘een deskundige van de

[4] Het is aan de regio’s om te bepalen of extra stappen bijdragen aan een effectief verwijsproces, zo lang dit niet leidt tot extra lasten voor de jeugdbeschermer (zie ook hoofdstuk 5).

gemeente’ met dit overleg inhoudelijk kan bijdragen aan een effectief verwijsproces. Voldoet een gemeente niet aan deze randvoorwaarden, dan is de toegevoegde waarde van overleg tussen jeugdbeschermer en gemeente over de casus beperkt en niet per se wenselijk.

Het kan ook zijn dat de gemeente ervoor heeft gekozen om de GI de ruimte te geven om zonder overleg met de gemeente een aanbieder te selecteren en een bepaling jeugdhulp af te geven, zolang het gaat om gecontracteerd zorgaanbod. In die gevallen is het verwijsproces op het gebied van ‘afstemmen tussen gemeente en GI’ relatief eenvoudig, maar er is dan geen mogelijkheid om vanuit de gemeente inhoudelijk bij te dragen aan een goede verwijzing. Hieronder laten we eerst een schematische weergave zien van het vereenvoudigde verwijsproces. Daarna werken we de verschillende fases en stappen verder uit.

Samenvatting vereenvoudigd verwijsproces

FASE 1
Samen met het gezin bepalen welke hulp nodig is

Stap 1. De jeugdbeschermer stelt het plan van aanpak op

Stap 2. (optioneel) De jeugdbeschermer kan bij het opstellen van het plan van aanpak overleggen met iemand van het lokale team.

FASE 2
Uitzoeken welke aanbieder(s) deze hulp kan bieden

Stap 3. De jeugdbeschermer zoekt aanbieder(s) die de gewenste hulp kan/kunnen leveren

Stap 4. De jeugdbeschermer overlegt met een deskundige van de gemeente over welke aanbieder de hulp het beste kan leveren

Stap 5. De jeugdbeschermer stemt af met aanbieder(s) of de passende hulp (tijdig genoeg) geleverd kan worden

Indien uit stappen 3, 4 en 5 blijkt dat passende hulp:

A1. niet tijdig genoeg beschikbaar is kijken GI en gemeente samen naar alternatieven buiten gecontracteerde aanbod.
B. moeilijk vorm te geven is, wordt de casus voorgelegd aan het RET of een vergelijkbaar overleg-structuur.

Stap 6. De jeugdbeschermer stelt de bepaling jeugdhulp op

FASE 3
Gezin/jeugdige aanmelden bij aanbieder(s)

Stap 7. De jeugdbeschermer meldt het gezin of jeugdige aan bij de aanbieder die de hulp gaat leveren, gebruik makend van standaardaanmeldformulier en de standaardbepaling jeugdhulp

A2. De gemeente faciliteert tijdig een mogelijkheid dat de (niet-gecontracteerde) aanbieder hulp kan leveren, bijvoorbeeld door het bieden van een maatwerkcontract of een andere constructie

FASE 4
Jeugdhulp wordt geleverd

Stap 8. De aanbieder van jeugdhulp verstuurt een 'verzoek om toewijzing ondersteuning' naar de gemeente, de gemeente reageert hierop en draagt bij aan de verdere administratieve afhandeling

Stap 9. De aanbieder begint met het leveren van de hulp en communiceert hierover met gemeente conform het berichtenverkeer

Stap 10. De jeugdbeschermer houdt regie op de voortgang van de in het plan van aanpak gestelde doelen en houdt daarmee zicht op de geleverde hulp. Waar nodig stemt de jeugdbeschermer met andere hulpverleners af, waaronder professionals van de lokale toegang

** De stappen uit het **reguliere proces** zijn in het **oranje** weergegeven. De extra stappen die in specifieke situaties nodig zijn, zijn met een **blauwe** kleur weergegeven*

Fase 1: samen met het gezin bepalen welke hulp nodig is

We maken in deze handreiking bewust onderscheid tussen het vaststellen van een plan van aanpak voor het gezin waarin opgenomen staat wat de hulpvraag(vragen) van jeugdige en/of gezin zijn (fase 1), en het zoeken naar een aanbieder of aanbieders die passende hulp kunnen leveren (fase 2). De oproep in de Jeugdwet tot overleg tussen GI en gemeente over de in te zetten hulp heeft alleen betrekking op fase 2. Daarom is het overleg met de gemeente in deze fase 'optioneel' (stap 2).

Stap 1: De jeugdbeschermer stelt het plan van aanpak op.

De jeugdbeschermer is primair verantwoordelijk voor het in het kader van de kinderbeschermingsmaatregel opstellen van een plan van aanpak waarin aangegeven staat welke hulp nodig is. Dit plan van aanpak is zoveel als mogelijk afgestemd met jeugdige en gezin.

Stap 2 (optioneel): De jeugdbeschermer kan bij het opstellen van het plan van aanpak overleggen met iemand van het lokale team.

Deze deskundige is goed bereikbaar en beschikbaar voor de jeugdbeschermer. De medewerker van het lokale team kan inzicht geven in de zorghistorie en huidige context (waaronder hulp die momenteel al aanwezig is) van jeugdige en het gezin. Dit kan de jeugdbeschermer meenemen in de overweging welke hulp nodig is.

Randvoorwaarden voor stap 2

Voor stap 2 is dat het lokale team goed en snel bereikbaar is en het volgende te bieden heeft:

- *Inhoudelijke deskundigheid en kennis van (zorghistorie van) het gezin en/of jeugdige.*
- *Betrokkenheid bij jeugdige en gezin tijdens de beschermingsmaatregel en daarna.*
- *Eventueel: inzicht in beschikbaarheid van hulpaanbod.*

Deze stap is alleen relevant indien er een lokaal team is dat al betrokken is geweest bij het gezin en jeugdige, zodat inhoudelijk kan worden bijgedragen aan afwegingen van de jeugdbeschermer over de in te zetten hulp. Deze stap sluit in dat geval goed aan bij de uitgangspunten van het toekomstscenario. In alle andere gevallen is deze inhoudelijke

afstemming met de gemeente in deze fase niet wenselijk (zie ‘randvoorwaarden voor stap 2’).

Los van het eventuele gesprek tussen jeugdbeschermer en een medewerker van het lokale team, moeten gemeenten op z’n minst een informatiepunt hebben waar jeugdbeschermers kunnen nagaan wat de zorghistorie van jeugdige en gezin is en welke hulp er momenteel in het gezin aanwezig is[5]. En als er (recent) hulp in het gezin is (geweest), moet de jeugdbeschermer in contact kunnen komen met de professional van de gemeente en/of jeugdhulpaanbieder die hierbij betrokken is/zijn geweest.

Fase 2: Uitzoeken welke aanbieder(s) deze hulp kan bieden

In Fase 2 wordt er een aanbieder (of aanbieders) gezocht die passende hulp kunnen bieden aan jeugdige en/of gezin. Daarmee is deze fase het onderdeel van het verwijsproces waar de afstemming tussen GI en gemeente bij uitstek meerwaarde kan hebben en waar deze dan ook zoveel mogelijk beoogd dient te worden.

Stap 3: De jeugdbeschermer zoekt een aanbieder of aanbieders die de gewenste hulp kan/kunnen leveren, op basis van een overzicht (van de gemeente) van de gecontracteerde en tijdig beschikbare hulp (zie ook stap 4).

Praktijkvoorbeeld

Vanuit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming *zijn twee aanmeldroutes ontwikkeld, de zogenaamde 301-route en de 315-route. Daarin staat uitgewerkt dat (in het geval van de 315-route) de medewerker van het lokaal team naar aanleiding van het overleg met de jeugdbeschermer adviseert welke drie zorgaanbieders de jeugdbeschermer kan benaderen voor de tijdige inzet van passende hulp. De jeugdbeschermer neemt achtereenvolgens contact op met zorgaanbieders en bespreekt de hulpvraag en de jeugdhulp waaraan gedacht wordt.*

Bron: https://www.gvjb.nl/samenwerken-kennisdelen/5-vereenvoudigd-aanmeldproces-jeugdhulp

Stap 4: De jeugdbeschermer overlegt voor het kiezen van een aanbieder die passende hulp kan bieden met een deskundige van de gemeente, in de praktijk is dat iemand van het lokale team die inhoudelijk kan meedenken.

[5] In het geval van een ondertoezichtstelling (ots) biedt artikel 7.3.11, vierde lid hiervoor ruimte, zolang deze informatie noodzakelijk kan worden geacht voor de uitvoering van de ots. In het geval van het ontwikkelen van een plan van aanpak met het gezin is deze informatie in de meeste situaties noodzakelijk. In de situatie van voogdij en jeugdreclassering is deze wettelijke grondslag er niet.

In deze stap bespreken de jeugdbeschermer en de deskundige van de gemeente welke hulp het beste aansluit bij de hulpvraag en welke jeugdhulpaanbieder(s) deze hulp het beste kan/kunnen leveren. Niet alle gemeenten werken met lokale teams waarin de expertise aanwezig is waarmee kan worden bijdragen aan een goede afweging over welke aanbieder van jeugdhulp kan worden ingezet. Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk beschreven staat, kan de deskundige ook elders gepositioneerd zijn, zoals bij een (regionaal) ‘serviceteam’ dat verwijzers zoals een jeugdbeschermer inhoudelijk en administratief kan ondersteunen. Gemeenten moeten op z’n minst een actueel overzicht van het gecontracteerde (en beschikbare aanbod) kunnen overhandigen aan de jeugdbeschermer. In verschillende regio’s wordt hiertoe gewerkt met een digitale sociale kaart of een speciale tool, zoals de beschikbaarheidswijzer die in meerdere regio’s wordt gebruikt[6].

In sommige regio’s wordt (ook) gewerkt met een ‘zorgmakelaar’. Een zorgmakelaar kent de sociale kaart van de gemeente goed en is op de hoogte van actuele beschikbaarheid van hulp. Deze zorgmakelaar kan meedenken over welke aanbieder passende hulp tijdig kan inzetten en kan verdere ondersteuning bieden in de afstemming met aanbieders. De zorgmakelaar is in tegenstelling tot de jeugdbeschermer dagelijks hiermee bezig en kan de actuele kennis van wachttijden en lijntjes met aanbieders makkelijk(er) benutten dan een individuele jeugdbeschermer. In verschillende regio’s zijn pilots actief met een zorgmakelaar. Een voordeel van de zorgmakelaar is dat deze als smeerolie kan werken tussen de verschillende organisaties. Een kanttekening daarbij is dat een zorgmakelaar ook kan worden gezien als een ‘pleister’ voor een inefficiënt verwijsproces en achterliggende knelpunten in de keten. In die zin is een zorgmakelaar ook te zien als een tijdelijke oplossing. Een structurele oplossing zit in een eenvoudiger verwijsproces met een toegankelijk en accuraat overzicht van de beschikbaarheid van jeugdhulpvormen en verbeterde samenwerking tussen GI’s, gemeenten en aanbieders, die de functie van zorgmakelaar mogelijk overbodig maakt[7].

[6] www.Beschikbaarheidswijzer.nl

[7] Ervaringen met een zorgmakelaar moeten nog uitwijzen of deze conclusie getrokken kan worden voor regio’s waar (inmiddels) sprake is van een vereenvoudigd verwijsproces.

Praktijkvoorbeeld

In de regio Noordoost Brabant werken zorgmakelaars vanuit de regionale inkooporganisatie om jeugdbeschermers te ontlasten in het regelen van passende hulp. Betrokkenen zagen dat jeugdbeschermers vastliepen op het regelen van de hulp. Om die hulp te regelen, kunnen jeugdbeschermers te maken krijgen met allerhande thema's waarover zij niet altijd kennis hebben (zoals hoe hulp ingekocht is in een regio). Dat kan ook niet van een jeugdbeschermer verwacht worden, aangezien zij maar een beperkt deel van hun tijd bezig zijn (en zouden moeten zijn) met het regelen van hulp. Doordat de zorgmakelaar zich volledig richt op het regelen van hulp, heeft hij of zij daardoor veel kennis over actueel beschikbaar aanbod en (inkoop)afspraken tussen gemeenten en aanbieders en heeft korte lijntjes met deze aanbieders. Het regelen van hulp kan daardoor sneller plaatsvinden, en jeugdbeschermers kunnen zich meer focussen op de taken en verantwoordelijkheden waar ze energie van krijgen.

Zie hier de notitie van de regio Noordoost-Brabant over de pilot zorgmakelaar.

Randvoorwaarde voor stap 4

***Randvoorwaarde** voor stap 4 is dat er een deskundige van de gemeente bereikbaar en beschikbaar is die het volgende kan bieden in het overleg:*

- *Kennis van de sociale kaart (welke hulp is ingekocht bij welke aanbieders).*
- *Inzicht in de actuele beschikbaarheid van hulp.*
- *Inhoudelijke deskundigheid om te kunnen meedenken*

Stap 5: De jeugdbeschermer stemt af met aanbieder(s) of de passende hulp (tijdig genoeg) geleverd kan worden.

Het voordeel van het in deze fase, voordat er een bepaling jeugdhulp (indien van toepassing) is, afstemmen met de beoogde jeugdhulpaanbieder is dat er niet onnodig tijd verloren gaat mocht de jeugdhulpaanbieder toch geen tijdige passende hulp kunnen leveren. De jeugdbeschermer kan dan al dan niet samen met de gemeente zoeken naar een alternatieve aanbieder, zonder hierbij steeds opnieuw een bepaling te moeten opsturen en op reactie te moeten wachten. Stappen 3, 4 en 5 kunnen ook als één stap gezien worden, waarbij de beoogde aanbieder (of aanbieders) al

betrokken worden in het overleg tussen gemeente en GI over de in te zetten hulp.

Indien uit de stappen 3,4 en 5 van het reguliere proces blijkt dat passende hulp niet tijdig genoeg beschikbaar is en ook geen soortgelijke alternatieven beschikbaar zijn binnen het gecontracteerde aanbod, kijken GI en gemeente samen naar alternatieven buiten het gecontracteerde aanbod (stap A1).

- **Stap A1:** De GI en gemeente onderzoeken mogelijkheden voor passende hulp buiten het gecontracteerde aanbod.

Als buiten het gecontracteerde aanbod wel passende hulp tijdig geleverd kan worden, nemen de jeugdbeschermer en gemeente dit in overweging. Het is cruciaal dat de gemeente en GI goed en gezamenlijk hebben gekeken naar (vergelijkbare) mogelijkheden voor passende jeugdhulp (waar de jeugdbeschermer zich in kan vinden) die wel ingekocht en tijdig beschikbaar is[8].

Randvoorwaarde voor stap A1 & B

Een randvoorwaarde voor stap A1 *is dat de GI goed kijkt naar de mogelijkheden binnen het gecontracteerde aanbod (op basis van het overzicht van de gemeente)en deze mogelijkheden serieus meeweegt en dat de gemeente proactief meedenkt met mogelijkheden om de passende hulp vorm te geven buiten het gecontracteerde aanbod. Indien de gemeente bij het begin van stap 4 betrokken is, is ook geborgd dat op dit moment al samen is gekeken naar alle mogelijkheden binnen het gecontracteerde aanbod.*

Een ***randvoorwaarde voor stap B*** *is dat er een RET operationeel is (of een vergelijkbaar gremium) waarin verschillende expertises aanwezig zijn en waarin verschillende aanbieders participeren.*

Tot slot is een belangrijke ***randvoorwaarde*** *dat ook zorgaanbieders zich inzetten om (complexe) kinderen aan te nemen.*

[8] In de ideale situatie komen zowel de jeugdbeschermer als de gemeente tot dezelfde conclusie. Mocht dit niet het geval zijn, zal de gemeente de verwijzing van de GI moeten volgen, omdat het uiteindelijk de gecertificeerde instelling is die de wettelijke verantwoordelijkheid heeft om de door de rechter opgedragen maatregel uit te voeren (MvT Jeugdwet, Artikel 3.3, eerste lid). Een patstelling kost onnodig veel tijd en is met het oog op het belang van jeugdige en gezin niet wenselijk. Eventuele discussie over het te weinig in (kunnen) zetten van passende hulp vanuit het gecontracteerde aanbod kan beter op beleids- of contract(management)niveau worden gevoerd.

Indien buiten het gecontracteerde aanbod ook geen tijdige en passende hulp gevonden wordt, ligt het voor de hand om de casus bij het RET of een vergelijkbaar overlegstructuur voor te leggen (zie stap B).

Praktijkvoorbeeld

In een aantal Gelderse regio's worden aanbieders mede-eigenaar gemaakt voor het vinden van passende jeugdhulp.

Wanneer een jeugdhulpaanbieder geen passende en/of tijdige jeugdhulp kan bieden, valt de verantwoordelijkheid voor het vinden van deze hulp niet volledig terug bij de jeugdbeschermer, maar pakt eerst de aanbieder deze verantwoordelijkheid op. De aanbieder legt de hulpvraag neer in een collectief van zorgaanbieders om te kijken of een van de aanbieders binnen het collectief de hulp kan leveren. Als de aanbieder niet verenigd is in een collectief, of het collectief de hulp ook niet kan leveren, dan brengt de jeugdbeschermer de casus in bij het RET.

Zie ook de website van de Gelderse Verbeteragenda.

Bron: https://www.gvjb.nl/samenwerken-kennisdelen/5-vereenvoudigd-aanmeldproces-jeugdhulp

Indien uit de stappen 3, 4 en 5 van het reguliere proces blijkt dat passende hulp moeilijk is vorm te geven en daarbij de juiste expertise te vinden legt de gemeente de casus voor aan het RET.

- **Stap B**: de GI en gemeenten leggen de casus voor aan het RET of een vergelijkbaar overlegstructuur.

In het RET wordt met verschillende expertise naar de casus gekeken om te komen tot passende hulp, al dan niet vanuit een combinatie van aanbieders geleverd. Ook de betrokken jeugdbeschermer sluit bij het overleg met het RET aan. De uitkomst van het overleg met het RET is dat er een aanbieder of groep aanbieders wordt gevonden die passende hulp gaat vormgeven en leveren. In de regio Gelderland zijn aanbieders bijvoorbeeld ook medeverantwoordelijk in het vinden van passende jeugdhulp (zie het praktijkvoorbeeld links).

Stap 6: De jeugdbeschermer stelt de bepaling jeugdhulp op.

De bepaling jeugdhulp kan worden gezien als een schriftelijk besluit waarin de GI aangeeft welke jeugdhulp zij nodig acht bij de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel. De bepaling jeugdhulp is nodig ter verantwoording van de in te zetten hulp door de jeugdhulpaanbieder. De verantwoording

bestaat uit een grondslag voor de verwijzing (er is sprake van een beschermingsmaatregel bij betreffende jeugdige) en dat de GI in het kader van het uitvoeren van deze maatregel jeugdhulp wenst in te zetten bij betreffende aanbieder. Er zijn momenteel nog veel verschillende bepalingen jeugdhulp die, afhankelijk van de regio moeten worden voorzien van allerlei informatie over de in te zetten hulp zelf. Het opvragen van extra informatie via deze bepaling jeugdhulp leidt in de praktijk tot extra administratieve handelingen (zie ook het praktijkvoorbeeld op de volgende pagina). Idealiter bevat de bepaling jeugdhulp alleen de informatie die strikt noodzakelijk is voor het doel van verantwoording, ter beperking van administratieve belasting in het proces en ter bescherming tegen bovenmatige verwerking van informatie van ouders/kinderen.

Randvoorwaarde voor stap 6

Een randvoorwaarde voor het soepel laten verlopen van stap 6 is dat er zoveel mogelijk met een gestandaardiseerde bepaling wordt gewerkt waarin geen extra informatie wordt gevraagd dan strikt noodzakelijk voor de verwijzing zelf. De bepaling is 'slechts' een verantwoordingsdocument voor het feit dat de jeugdbeschermer mag verwijzen naar jeugdhulp voor de betreffende jeugdige.

Er wordt door het Ketenbureau i-Sociaal Domein gewerkt aan een generieke bepaling jeugdhulp, die in alle regio's kan worden gebruikt. Meer informatie dan strikt noodzakelijk voor de verwijzing, wordt hierin niet opgenomen. Gebruik van deze standaardbepaling jeugdhulp, door alle jeugdzorgregio's/gemeenten draagt bij aan het vereenvoudigen van het verwijsproces door de GI's en levert een significante bijdrage aan het verminderen van de administratieve last voor GI's en jeugdhulpverleners.

Praktijkvoorbeeld

Jeugdbeschermers lopen er in het verwijsproces geregeld tegenaan dat zij conform de regionale productcodelijst een productcode, soms inclusief intensiteit en duur moeten invullen in de bepaling jeugdhulp. Voor 'de bepaling' zelf is dit strikt genomen niet noodzakelijk. In de praktijk wordt deze informatie nogal eens foutief (verkeerde codes, verkeerde intensiteit, et cetera) ingevuld door de jeugdbeschermer, waardoor de bepaling niet wordt geaccepteerd en wordt teruggestuurd. In sommige regio's zijn medewerkers beschikbaar om jeugdbeschermers te helpen met het vinden van de juiste codes. Idealiter is het niet aan de jeugdbeschermer om in te schatten welke code(s) passend zijn bij de gevraagde jeugdhulp en zou dit ook niet aan de jeugdbeschermer gevraagd moeten worden (in een bepaling). Zeker wanneer het gecontracteerde zorg betreft, kan de jeugdhulpaanbieder dit het beste zelf inschatten, al dan niet in afstemming met de gemeente.

Zie ook: https://www.gvjb.nl/samenwerken-kennisdelen/5-vereenvoudigd-aanmeldproces-jeugdhulp

Fase 3: Gezin/jeugdige aanmelden bij aanbieder(s)

Stap 7: De jeugdbeschermer meldt het gezin of jeugdige aan bij de aanbieder die de hulp gaat leveren, gebruik makend van het standaardaanmeldformulier en de standaardbepaling jeugdhulp.

Indien het gaat om meerdere aanbieders die de hulp leveren (samengesteld hulpaanbod), meldt de jeugdbeschermer de jeugdige alleen aan bij de aanbieder die aanspreekpunt is (bijvoorbeeld de hoofdaannemer).

Stap A2: Als middels een gedragen besluit gekozen wordt voor hulp buiten het gecontracteerde aanbod, faciliteert de gemeente tijdig een mogelijkheid dat de (niet-gecontracteerde) aanbieder hulp kan leveren, bijvoorbeeld door het bieden van een maatwerkcontract of een andere constructie.

In de praktijk komen de activiteiten in bovenstaande stap soms op het bordje van de jeugdbeschermer te liggen. Of, het proces duurt zo lang, dat de jeugdbeschermer de activiteiten zelf gaat uitvoeren. Het zorgdragen voor een contract is echter niet de verantwoordelijkheid van de jeugdbeschermer maar van de gemeente en de gemeente dient zich hierbij proactief op te stellen.

Fase 4: Jeugdhulp wordt geleverd

Randvoorwaarde voor fase 4

***Randvoorwaarden** voor fase 4 zijn:*

- *Dat de aanbieder niet terugkomt op de eerdere inschatting dat de passende hulp tijdig geleverd kan worden.*
- *Dat de gemeente geen extra administratieve lasten oplegt.*
- *Dat wanneer besloten is dat jeugdhulp buiten het gecontracteerde aanbod van de gemeente wordt ingezet, geen discussie meer ontstaat over het leveren van de hulp. De gemeente is verantwoordelijk om samen met de aanbieder overeenstemming te bereiken over de wijze van financiering.*

Stap 8: De aanbieder van jeugdhulp verstuurt een ‘verzoek om toewijzing ondersteuning naar de gemeente’, de gemeente reageert hierop en draagt bij aan de verdere administratieve afhandeling.

Door hierbij gebruik te maken van de standaard administratieprotocollen van het Ketenbureau, worden administratieve lasten verminderd[9].

Stap 9: De aanbieder begint met het leveren van de hulp en communiceert hierover met gemeente conform het berichtenverkeer.

Stap 10: De jeugdbeschermer houdt regie op de voortgang van de in het plan van aanpak opgenomen doelen en houdt daarmee zicht op de geleverde hulp. Waar nodig stemt de jeugdbeschermer met andere hulpverleners af, waaronder professionals van de lokale toegang.

[9] Actuele versie Standaard administratieprotocollen · Ketenbureau i-Sociaal Domein

4 Randvoorwaarden voor een werkend verwijsproces

Om het verwijsproces zo goed en eenvoudig mogelijk te laten werken moeten gemeenten en GI's verschillende randvoorwaarden invullen. Als deze randvoorwaarden niet ingevuld zijn of niet worden erkend, wordt het moeilijk om in de regio te komen tot een eenvoudig en effectief verwijsproces. In dit hoofdstuk bespreken we een aantal van deze randvoorwaarden voor een werkend verwijsproces.

Vorm een stevige basis voor regionale samenwerking

Een soepel en effectief verwijsproces vraagt om goede regionale samenwerking tussen gemeenten, GI's en aanbieders. En tussen gemeenten onderling in een regio en tussen in de regio actieve GI's onderling. Deze samenwerking komt er niet vanzelf. Om een stevige basis voor regionale samenwerking te realiseren is het belangrijk dat **gemeenten, GI's en jeugdhulpaanbieders zich scharen achter de gezamenlijke maatschappelijke opgave** om de jeugdbeschermingsketen beter in te richten**.** Alle partijen hebben hier een groot belang bij, hebben daarbij een belangrijke verantwoordelijkheid en zijn daarin afhankelijk van elkaar. Daarnaast is het belangrijk dat beide partijen **verbinding met elkaar organiseren, op bestuurlijk -, management - en uitvoerend niveau en tussen deze niveaus**. Wanneer gemeenten en GI's elkaar (blijvend) opzoeken, werken beide partijen aan wederzijds begrip en bouwen ze vertrouwen op. De ervaring vanuit verschillende regio's is dat deze basis niet van de ene op de andere dag is gelegd en dat dit vraagt om aanhoudende gezamenlijke investering[10].

[10] Zie ook het interview met twee Gelderse bestuurders over de samenwerking tussen gemeente en GI.

Praktijkvoorbeeld

In Noord-Brabant gold het verscherpte toezicht van de IGJ als een gezamenlijk startpunt voor gemeenten en GI's om de samenwerking te verbeteren. Hiertoe hebben zij een 'leading coalition' opgericht, waarin in een projectmatige aanpak werd samengewerkt over organisatiegrenzen heen.

"In de Brabantse coalitie zitten de Brabantse gemeenten, de gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming én een vertegenwoordiging van jeugdhulpaanbieders. De coalitie definieert de opdrachten, de planning, de reikwijdte en het benodigd budget voor verbeteringen binnen de jeugdhulp en jeugdbeschermingsketen. Ook stelt de coalitie gezamenlijk de prioriteiten over deze verbeteringen. Daarmee wordt geborgd dat er een ketenbreed draagvlak is." - IGJ, 2022, Regiorapport verscherpt toezicht, Jeugdbeschermingsregio Brabant.

Standaardiseer het proces en de afspraken binnen de regionale scope van de samenwerking

GI's werken op bovenregionaal niveau, enkele zelfs op landelijk niveau. Voor deze GI's is het nu lastig om met een veelvoud aan regio's contact te onderhouden; zeker wanneer die regio's verschillende werkwijzen, contractuele afspraken, productstructuren en manieren van bekostiging hebben. Om die reden is een belangrijke randvoorwaarde voor een vereenvoudigd verwijsproces dat gemeenten naar **een passende schaal voor de organisatie van jeugdbescherming** zoeken.

Wanneer gemeenten de juiste schaal voor samenwerking gevonden hebben, is het belangrijk dat zij **afspraken** maken met de GI('s) in een protocol **over het verwijsproces inclusief de wijze van afstemmen.** Het maken van afspraken over in welke situaties afstemming plaatsvindt en met welk doel, is een belangrijke randvoorwaarde voor een duidelijk verwijsproces.

Wanneer gemeenten (boven)regionaal samenwerken kan veel communicatie ook gestandaardiseerd worden. Dit verlicht substantieel de coördinatie-, afstemmings-, en administratieve lasten voor een jeugdbeschermer om te komen tot de inzet van passende hulp.

Idealiter, en met het oog op een eenvoudig verwijsproces, werken verschillende gemeenten/regio's op (boven)regionaal niveau met dezelfde productstructuur en opzet voor de lokale teams. In de praktijk is dit echter niet het geval en zijn er vaak verschillen. Het beperken van verschillen tussen gemeenten

op de genoemde onderwerpen draagt bij aan het vereenvoudigen van het verwijsproces. Dit is een relevant thema voor (samenwerkende) gemeenten bij het afwegen van inrichtingskeuzes op het gebied van deze onderwerpen.

Praktijkvoorbeeld

Het Ketenbureau I-sociaaldomein werkt momenteel aan een standaardbepaling jeugdhulp. De insteek hiervan is dat alle regio's met deze standaardbepaling gaan werken.

Landelijke toepassing van deze uniforme bepaling jeugdhulp leidt tot vereenvoudiging van het proces en een vermindering van de administratieve last bij alle betrokken partijen.

Zorg voor een regionaal dekkend en passend aanbod

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor voldoende beschikbare passende jeugdhulp. Om die verantwoordelijkheid goed in te vullen kijken gemeenten gezamenlijk in regionaal verband welke gespecialiseerde zorg nodig is en maken zij afspraken welke zorg zij regionaal en welke zij lokaal contracteren. Om ervoor te zorgen dat er een zo goed mogelijk passend aanbod is waar GI's naar kunnen verwijzen, kunnen gemeenten/regio's verschillende acties ondernemen:

- Maak het gecontracteerde aanbod van jeugdhulp (inhoudelijk en kwantitatief) inzichtelijk voor jeugdbeschermers.
- Maak (inhoudelijk en kwantitatief) inzichtelijk welke hulpvraag past bij welk type aanbod en wat de actuele wachttijden zijn bij aanbieders van jeugdhulp.
- Stem structureel en periodiek met GI's en aanbieders van jeugdhulp af over de gewenste vormen van hulp (kwalitatief, kwantitatief) en op welke vormen van hulp ontwikkeling gewenst is om voldoende passend aanbod beschikbaar te hebben.

Neem de (ontwikkel)behoefte vanuit het overleg met GI's en aanbieders mee bij het (her)contracteren van aanbieders van jeugdhulp.

5 Aandachtspunten bij implementatie

In de voorgaande hoofdstukken zijn we ingegaan op de rollen en verantwoordelijkheden van de partijen betrokken bij het verwijsproces, verschillende randvoorwaarden voor een eenvoudig verwijsproces en het verwijsproces zelf. In dit hoofdstuk gaan we in op de implementatie ervan. Voor de implementatie presenteren we echter geen blauwdruk: wat nodig is om te komen tot een vereenvoudigd verwijsproces hangt namelijk zeer sterk af van de regionale context, bijvoorbeeld van de huidige situatie als het gaat om de samenwerking tussen GI's en gemeenten, de ervaringen met het huidige verwijsproces en de mate waarin het huidige verwijsproces aangepast moet worden. We geven daarom enkele meer generieke aandachtspunten mee voor de implementatie van het vereenvoudigde verwijsproces.

Implementatie kost tijd, maar kan snel starten

De ervaringen uit verschillende regio's die de afgelopen jaren stappen hebben gezet in het vereenvoudigen van het verwijsproces leren dat implementatie van een nieuw verwijsproces tijd kost. Dat is niet gek, want deze implementatie moet worden gezien als een gezamenlijk veranderproces van de verschillende betrokken partijen (gemeenten, GI's en aanbieders). Het gaat daarbij niet alleen om de verschillende gemeenten (en regio's), maar ook om verschillende afdelingen binnen een gemeente die hierin mee moeten gaan, zoals de lokale teams, inkoop, contractmanagement, et cetera. Ook kost het tijd om de verschillende randvoorwaarden ingevuld te krijgen (zoals de bredere randvoorwaarden uit H4 en de specifieke randvoorwaarden bij het verwijsproces zelf in H3).

Dat dit allemaal tijd kost betekent echter niet dat regio's niet snel kunnen starten met het vereenvoudigen van het verwijsproces. Een vereenvoudigd verwijsproces kan namelijk als concrete stip op de horizon juist (ook) een vliegwiel zijn om de samenwerking tussen GI's en gemeenten in een regio of juist bovenregionaal te verbeteren. Het is dan zaak om te starten met een op basis van deze handreiking uitgewerkt en gedragen verwijsproces en bijbehorende werkafspraken die zijn vastgelegd in een protocol, wetende dat de uitvoeringspraktijk nog zal moeten volgen en hiernaartoe zal

moeten groeien. Een verwijsproces en bijbehorende afspraken op papier is een eerste stap, maar het kost vooral tijd om gedrag van betrokken professionals te veranderen en bestaande patronen te doorbreken. Benader de implementatie dan ook niet als een systeemverandering die van de ene op de andere dag in kan gaan.

Een andere strategie om (snel) te starten is om binnen een regio (of samenwerking van regio's) een aantal gemeenten of sub-regio's aan te wijzen waarbinnen het beoogde verwijsproces relatief eenvoudig te realiseren is, omdat de huidige werkwijze daar al deels op aansluit. Van daaruit kan de nieuwe werkwijze steeds verder worden uitgebreid naar andere gemeenten of (sub)regio's.

Ga zorgvuldig om met eventuele afwijkingen van het verwijsproces in deze handreiking

In deze handreiking hebben wij een basis gelegd voor een vereenvoudigd verwijsproces voor GI's. Regio's kunnen hiermee hun voordeel doen bij het gezamenlijk uitwerken van een beter en eenvoudiger verwijsproces. Deze handreiking roept op om het hier gepresenteerde verwijsproces niet verder uit te werken in aanvullende of tussenstappen. Dit betekent echter niet dat er helemaal geen andere keuzes gemaakt kunnen worden, die beter passen bij de regionale context. Houd in dat geval wel een aantal zaken in gedachten als uitgangspunt:

- Kijk altijd naar het grotere plaatje. Een andere keuze of uitwerking in het verwijsproces kan een lokale of regionale optimalisatie betekenen, maar kan vanuit een bovenregionale benadering toch niet wenselijk zijn. Niet voor niets geven wij in hoofdstuk 4 aan dat het belangrijk is om op het niveau van de (boven)regionale samenwerking het verwijsproces te standaardiseren.
- Houd bij het maken van (andere keuzes) rekening met ieders wettelijke rol en verantwoordelijkheden in het verwijsproces en wijk daar niet vanaf (zie H2).
- Maak het niet onnodig ingewikkeld voor de verwijzer, maak het juist zo eenvoudig mogelijk. Dit klinkt misschien als een open deur, maar op verschillende plekken zien we dat het verwijsproces onnodig ingewikkeld is gemaakt ondanks goede intenties. Houd het simpel!
- Als het verwijsproces in een regio toch anders wordt vormgegeven, is het cruciaal dat deze gedragen wordt door alle partijen die betrokken zijn bij de uitvoering, om te voorkomen dat een proces ontstaat met stappen zonder voor alle betrokken partijen duidelijke toegevoegde waarde. Betrek daarom alle betrokken partijen in het

uitwerken van een verwijsproces en bij de eventuele overweging om andere keuzes of uitwerking te maken. Daarbij geldt dat samenwerken daadwerkelijk bij elkaar zitten betekent en over en weer elkaars inbreng waarderen en wegen.

Hanteer een lerende aanpak

Het implementeren van een vereenvoudigd verwijsproces vraagt naast tijd om een lerende aanpak. Zet daarom als regio in op periodiek en gezamenlijk leren en evalueren, op verschillende niveaus (bestuurlijk, professionals, managers). Aandachtspunten hierbij zijn:

- Implementatie gaat niet overal even snel. Benut de implementatielessen van de gemeenten en sub-regio's die als 'koplopers' fungeren.
- Niet alles hoeft op casusniveau besproken en afgestemd te worden. In plaats van 'micromanagement' kunnen bepaalde thema's en knelpunten beter periodiek en meer overstijgend besproken worden (bijvoorbeeld lessen over welke hulp ingekocht moet worden). Door gezamenlijk naar ontwikkelingen te kijken en casus-overstijgend te kijken naar wat er goed gaat en wat beter kan, kunnen gezamenlijke lessen worden getrokken en kan de implementatie indien nodig gezamenlijk worden bijgestuurd.
- Om te weten waar knelpunten spelen, maar ook juist om te weten wat er goed gaat in het verwijsproces, is het belangrijk om data te verzamelen. Verzamel data op KPI's die relevant zijn voor verwijsproces, zoals:
    - De tijd die een jeugdige/gezin moet wachten op passende hulp vanaf de ingangsdatum van de jeugdbeschermingsmaatregel.
    - Het aandeel van de verwijzingen naar jeugdhulp dat gecontracteerd is ten opzichte van het totaal aantal verwijzingen[11].
- Om te voorkomen dat bij incidenten naar elkaar gekeken wordt zonder te leren, is het belangrijk dat gemeenten en GI's zorgen voor een veilig leerklimaat voor jeugdbeschermers en lokale teams. Bestuurders, managers en ook professionals van de verschillende organisaties moeten knelpunten open kunnen bespreken met elkaar. Voorkom dat met de vinger naar elkaar

[11] Dit zegt vooral iets over de mate waarin het gecontracteerde aanbod aansluit bij de hulpbehoefte van gezinnen met een maatregel.

gewezen wordt, aangezien dit het onderlinge vertrouwen schaadt.

- Bij een lerende aanpak hoort ook dat geleerde lessen binnen de gehele regio gedeeld én geborgd worden. Een risico is dat succesvolle interventies die zijn ingezet van tijdelijke aard zijn en geen structureel vervolg krijgen.